

Trochę o Wielkanocy...

Wielkanoc jest najstarszym i najważniejszym świętem chrześcijańskim. Są to święta upamiętniające śmierć krzyżową i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa.

Poprzedzający ją tydzień, stanowiący okres wspomnienia najważniejszych dla wiary chrześcijańskiej wydarzeń, nazywany jest Wielkim Tygodniem.

Wielkanoc jest świętem ruchomym. Może wypadać pomiędzy 22 marca a 25 kwietnia.

Niedziela Wielkanocna to pierwszy dzień świąt wielkanocnych.

W Polsce w godzinach porannych odprawiana jest uroczysta rezurekcja (resurrectio łac. oznacza zmartwychwstanie), która swymi tradycjami sięga średniowiecza. Po powrocie do domu w gronie rodzinnym zasiada się do uroczystego śniadania wielkanocnego, które rozpoczyna się składaniem życzeń i dzieleniem się święconką z koszyczka.

Na stołach znajdują się jajka, wędliny, wielkanocne baby i mazurki. Stoły zdobione są bukietami z bazi i pierwszych wiosennych kwiatów.

Poniedziałek Wielkanocny (zwany też Lanym Poniedziałkiem, śmigusem-dyngusem) to drugi dzień świąt Wielkiej Nocy.

W polskiej tradycji tego dnia polewa się dla żartów wodą inne osoby, nawet nieznajome.

Polewanie wodą nawiązuje do dawnych praktyk pogańskich, łączących się z symbolicznym budzeniem się przyrody do życia i co rok odnawialnej zdolności ziemi do rodzenia. Do dziś zwyczaj kropienia wodą święconą pół w poniedziałkowy rano przez gospodarzy jest spotykany we wsiach na południu Polski.

Opracowała: Julia Gonsiorowska, kl. VIa

Tradycje wielkanocne

Pisanki i kraszanki.

Kraszanki powstają przez gotowanie jajek w roślinnym wywarze. Poniżej przedstawiamy jak otrzymać odpowiednie kolory:

brązowy (rudy): łupiny cebuli

czarny: kora dębu, olchy lub łupiny orzecha włoskiego

żółtozłocisty: kora młodej jabłoni lub kwiat nagietka

fioletowy: płatki kwiatu ciemnej malwy

zielony: pędy młodego żyta lub listki barwinka

różowy: sok z buraka

Aby wykonać pisanekę, należy najpierw pokryć jajko roztopionym woskiem lub stearyną, następnie rylcem (igłą, szydełkiem, nożykiem) wydrapać odpowiedni wzór, a na końcu ugotować jajko w barwnym wywarze.

Święconka

Zwyczaj ten jest znany powszechnie od wieków w Polsce. W zachodnich regionach współczesnej Polski, które znalazły się w jej granicach po II wojnie światowej, święcenie potraw było jednak prawie nieznane. Przed 1945 rokiem na Kaszubach tylko zamożniejsi szlachcice w wielką sobotę przywozili końmi proboszcza dla poświęcenia pożywienia świątecznego.

Podobnie na Śląsku święcenie potraw w Wielką Sobotę odbywało się tylko na dworach szlacheckich. Na Śląsku zwyczaj święconki upowszechnił się dopiero na przełomie lat 70. i 80. XX wieku, docierając tu razem z mieszkańcami centralnej Polski.

W całej Polsce na stole wielkanocnym obok mięs i ciast stawia się koszyk ze święconką, drobne różnice wynikają tylko z lokalnych tradycji. Śniadanie wielkanocne rozpoczyna zwyczaj dzielenia się poświęconym jajkiem, podobny w swej formie i symbolice do bożonarodzeniowego łamania się opłatkiem.

Dawny zwyczaj na wsiach nakazywał, aby wracając ze święconką obejść dom trzy razy, zgodnie ze wskazówkami zegara, co miało wypędzić złe moce z gospodarstwa.

W zamożnych domach na stole znajdowało się pieczone prosię, często z pisanką w pysku. Obok stały półmiski z mięsiwem, szynką, kielbasą oraz ciasta. Głównym ciastem wielkanocnym do dzisiaj pozostała babka drożdżowa, tzw. baba wielkanocna. Popularne są również mazurki. Według badań CBOS (2000 r.) w zwyczaju święcenia pokarmów w Wielką Sobotę uczestniczy 95% obywateli Polski. Poza Polską z obyczajem tym możemy się jeszcze spotkać na Słowacji i w tej części Śląska Cieszyńskiego,

która jest zamieszкана przez Polaków, a także wśród polskich emigrantów.

Koszyk ze święconką powinien zawierać:

- jajka (pisanki, kraszanki) - symbol życia i odrodzenia
- baranek (cukrowy, z masła bądź z ciasta) - symbol Jezusa Chrystusa (Agnus Dei - Baranek Boży)
- chleb - także symbolizuje ciało Chrystusa, jest oznaką dostatku
- chrzan - wraz z masłem jest symbolem goryczy i słodczy po śmierci i zmartwychwstaniu.
- sól - symbol dostatku i gościnności
- wędliny - symbolizują kończący się Wielki Post.

Ponadto w koszyku znajdować się mogą także inne produkty jak np. rzeżucha, ser i ciasto. Inne symbole wielkanocne to, np. zajaczek, kurczaczek, gałązki wierzby (kotki, bazie)

Potrawy wielkanocne.

Polska tradycja potraw wielkanocnych jest bardzo bogata i nie ma chyba innej tak bogatej tradycji kulinarnej na czas obchodów Świąt Wielkanocnych.

Na śniadanie wielkanocne czekamy przez cały Wielki Post, zatem nie dziwi fakt, że wszystkiego co znajduje się na stole, staramy się choćby skosztować. Na tradycyjnym stole wielkanocnym nie może zabraknąć takich potraw jak:

- żurek wielkanocny
- biała kielbasa pieczona
- szynka świąteczna
- faszerowane jajka
- ćwikła
- babka wielkanocna
- mazurek
- sernik

Opracowała: Julia Gonsiorowska, kl. VIa

Zabawy wielkanocne

jajko o jajko - zabawa w parach; potrzebne jest po jednej pisance na osobę; zawodnicy siadają naprzeciwko siebie; należy uderzyć jajkiem o jajko partnera; wygrywa ten zawodnik, którego jajko nie będzie zbite.

kto dalej - potrzebne jest po jednej pisance na osobę; zawodnicy stają na linii startu; na podany sygnał popychają swoją pisankę tak, aby potoczyła się jak najdalej; ten kto wygra zabiera pisanki przeciwników.

rzucić pisankę - potrzebne jest po jednej pisance na osobę; pary stają w odległości 1 m od siebie i jednocześnie rzucają do siebie jajka; jeśli je złapią odsuwają się o metr i rzucają znowu; wygrywa para która odsunęła się od siebie na największą odległość i której udało się nie zbić jajek.

żuraw - Obrzędowa zabawa ze wschodniej części lubelszczyzny polegająca na tym, że po południu w lany poniedziałek chłopcy zbierali się przed karczmą, chwyтали się za biodra sąsiada i wydając okrzyki jak żuraw biegali za prowadzącym. Gdy ten raptownie skręcił - wszyscy upadali.

Życzenia wielkanocne

PRZEPIS NA UDANE ŚWIĘTA:

10 jajek, 4 farbki - maluj szlaczki i kokardki.
3 barany, 2 zajączki, białych bazi duże pączki.
Metr kielbasy, kilo szynki, a wódeczki ze dwie
skrzynki. 5 wiaderek pełnych wody - w
poniedziałek dla ochłody!

W te piękne święta, gdy Pan Zmartwychwstanie,
życzę Tobie smacznych jajek na śniadanie,
żółtego kurczaczka, białego zająca
i aby te święta trwały bez końca!

Wielkanoc niesie radosne chwile,
zdźbła świeżej trawy, pierwsze motyle.

Czas to właściwy i doskonały,
aby życzenia w świat poleciały:
smacznego jajka, drożdżowej babki
i pysznej jarzynowej salatkii!

Jajek wspólnego malowania,
wodą ze śmiechem polewania,
życzeń spełniania, kwiatów kwitnienia
i Wielkanocy świętowania!

Kiedy Wielka Noc nastanie
Życzę Wam na Zmartwychwstanie
Dużo szczęścia i radości,
Które niechaj zawsze gości
W dobrym sercu, w jasnej duszy
I niechaj wszystkie żale zagłuszy!

Wielkanocne i wiosenne zagadki

Zgodnie z wielkanocnym zwyczajem
słodkie upominki każdemu rozdaje...

W ten świąteczny dzień
każdy z nas się śmieje.
A woda nie z nieba,
lecz z wiader się leje...

Choć już Święta blisko
wiatr na dworze dmucha.
Na talerzu, w domu
kielkuje.

W wielkanocnym koszyczku
leżeć będą sobie.
Zanim je tam włożę,
ślicznie je ozdobię.

Święta! Święta nadeszły!
Wstawajmy! Już rano!
Podzielimy się jajeczkiem,
bo dziś przecież...

Tyle w koszyczku
leży pisanek!
A pośród nich
słodki...

Na wielkanocnym stole
to ona króluje.
Polana słodkim lukrem
i gościom smakuje.

Mleczka nie chcą pić.
Nigdy nie biegają.
Choć mają futerka,
ogonków - nie mają.

Przylatują z daleka bociany.
Zakwitają w lesie sasanki.
Marzanna umknęła do morza,
Od tej pory cieplejsze są ranki.

Oj dziwne to kotki!
Wolą stać w wazonie,
niż wziąć się za psotki.

Kolorami tęczy
mienią się im kwiatki.
Każdy ogród piękny,
gdy kwitną w nim...

Żółciutkie jak słońko,
piękne jak motyle.
Wiosną rozkwitają
w ogrodzie....

Choć na dworze jeszcze chłodno;
takie zimne noce, ranki...
Pierwsze wiosnę lubią witać
i krokusy, i ...

Ledwie się las obudził z zimy.
Wiosna się jeszcze po świetle błąka.
Wśród starych liści kielkują kwiatki;
Już cała łąka tonie we ...

Opracowała: Julia Gonsiorowska, kl. VIa

1. Babka...
2. Malowane jajka.
3. Symbolizuje Pana Jezusa.
4. ... poniedziałek.
5. Małe żółte kury.
6. Przynosi nam prezenty wielkanocne.
7. Często używany w ozdobie koszyczka.
8. Bazie...
9. Odbywa się tam rezurekcja.

Odp. Do krzyżówki 1. wielkanocna; 2. pisanek; 3. baranek; 4. jany; 5. kurczątka; 6. zajęc; 7. bukszpan; 8. kotki; 9. kośdół

Krzyżówkę przygotowała: Wiktoria Szauer, kl. IVa

